

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

Colleges van Burgemeester en Wethouders
I.a.a.
Directeuren/Hoofden Sociale Zaken
Gemeenteraadsleden p/a Griffier
Hoofdkantoor UWV
UWV/Werkbedrijf/Werkpleinen
SVB
IWI
Sw-bedrijven

Ministerie van SZW

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
T 070 333 44 44
www.rijksoverheid.nl
www.gemeenteloket.minszw.nl

Onze referentie

RUA/RB/2011/16235

Datum 20 oktober 2011
Betreft Verzamelbrief oktober 2011

Hierbij ontvangt u de Verzamelbrief waarin informatie is opgenomen over diverse onderwerpen op het terrein van werk en inkomen. In deze Verzamelbrief ga ik in het bijzonder in op de aanpak van fraude. Fraude mag nooit lonen. Het kabinet staat voor een harde aanpak van fraude met uitkeringen en arbeidsregelingen. Misbruik van regelingen en voorzieningen door burgers en ondernemers is ontoelaatbaar. Fraude ondermijnt immers de solidariteit tussen burgers en zet een zware druk op de betaalbaarheid van regelingen en voorzieningen.

In 2010 is er voor € 119 mln sociale zekerheidsfraude geconstateerd. Hiervan was € 53 mln bijstandsfraude. Gezien de omvang en de hardnekkigheid van fraudeproblematiek voldoet het bestaande stelsel van sancties niet meer. Het kabinet wil daarom verhoging van de straffen bij geconstateerde overtredingen en aanvullende maatregelen bij recidive. De aanscherping van het sanctiebeleid staat verwoord in de Fraudebrief van 10 maart 2011. Deze lijn wordt door de Tweede Kamer breed gedragen.

Fraudebestrijding is gebaat bij een hoge pakkans. Het Handhavingsprogramma 2011-2014 bevat concrete maatregelen om fraude en misbruik te bestrijden. Gemeenten spelen een belangrijke rol in de aanpak van fraude en moeten hun opsporingsinstrumenten zo effectief mogelijk kunnen inzetten. Daarom zorgt het kabinet ervoor dat gemeenten en uitvoeringsinstellingen meer mogelijkheden krijgen voor huisbezoeken en bestandskoppelingen.

In deze Verzamelbrief wordt uitgebreid aandacht besteed aan fraudebestrijding. Ik hoop dat u samen met het kabinet de strijd tegen fraude wilt aangaan zodat we ons stelsel van sociale zekerheid ook in de toekomst kunnen behouden.

Hoogachtend,
de Staatssecretaris van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid,

P. de Krom

Inhoudsopgave

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

1. Fraudebrief
2. Huisbezoeken voor rechtmatigheid uitkering
3. Informatie-uitwisseling
4. Handhavingsprogramma 2011-2014
5. Regionale Centra Fraudebestrijding
6. SIOD
7. IWI-onderzoek naar categoriale aanvullende inkomensondersteuning
8. Versterking toezicht en handhaving kwaliteit kinderopvang
9. Wet werken naar vermogen
10. Op weg naar effectieve schuldhulp
11. SCP rapport 'Voorbestemd tot achterstand?'
12. Jaarverslag Europees Jaar bestrijding armoede en sociale uitsluiting
13. Handreiking voor uitstappen prostituees

1 Fraudebrief (*zie bijlage 1*)

De lijn die het kabinet inzet voor de aanscherping van het sanctiebeleid staat verwoord in de Fraudebrief van 10 maart 2011. Voor de WWB betekent dit in hoofdlijnen het volgende:

- Indien er sprake is van een verwijtbare overtreding dan moet de gemeente de ten onrechte betaalde uitkering terugvorderen.
- Daarnaast krijgt de fraudeur een sanctie (boete of korting) opgelegd ter hoogte van het fraudebedrag.
- Bij herhaalde overtreding wordt de bijstandsuitkering drie maanden stopgezet.

Hogere straffen en het hard aanpakken van recidivisten moet mensen ervan weerhouden in de verleiding te komen de regels te overtreden. Er gaat dus ook een preventieve werking van uit. De aanscherping van de sanctionering is inmiddels uitgewerkt in een conceptwetsvoorstel. Het wetsvoorstel is recent besproken met het uitvoeringspanel en ligt bij de VNG voor een uitvoeringstoets. Streven is de wet op 1 juli 2012 inwerking te laten treden. De beoogde maatregelen brengen naar verwachting in 2016 € 180 mln op, waarvan € 52 mln bij gemeenten. De fraudebrief is bijgevoegd als bijlage 1.

2 Huisbezoeken voor rechtmatigheid uitkering

Gemeenten krijgen meer mogelijkheden om de informatie die een uitkeringsgerechte geeft over zijn leefsituatie te checken. Dit kan onder meer via een huisbezoek. Als een uitkeringsgerechtigde niet meewerkt aan een huisbezoek heeft dit gevolgen voor de uitkering. Ook wanneer er geen concreet vermoeden van fraude is, mogen controles worden uitgevoerd om de leefsituatie na te gaan, bijvoorbeeld of iemand alleenstaand is.

Het wetsvoorstel huisbezoeken ligt nu in de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 31 929). De beoogde invoeringsdatum van dit wetsvoorstel is 1 januari 2012.

3 Informatie-uitwisseling

Betere informatie-uitwisseling, zowel tussen uitvoeringsorganen onderling als met publieke en private nutsbedrijven, is van belang om de pakkans van fraudeurs te verhogen.

In artikel 64 van de WWB zijn instanties opgenomen die een inlichtingenverplichting hebben naar gemeenten. Hieronder vallen ook de nutsbedrijven (energie en water). In individuele gevallen kunnen deze gegevens altijd worden opgevraagd. In 2010 heeft de rechter (CRvB) ook het koppelen van bestanden om het waterverbruik van (een groep) uitkeringsgerechtigden te meten, toegestaan (LJN BM 3881). Hieraan zijn wel voorwaarden verbonden. Zo moet het dan gaan om gegevens van adressen van personen met een zeer hoog of zeer laag waterverbruik.

Het ministerie van SZW werkt momenteel samen met bestuurders, VNG, Divosa en de Regionale Centra Fraudebestrijding aan verdere uitbreiding van de mogelijkheden, zoals informatie-uitwisseling tussen gemeenten en verhuurders van woonruimte en inzage in politiegegevens. In een volgende Verzamelbrief wordt u hierover nader geïnformeerd. Het is van belang om goede ervaringen en praktijkvoorbeelden waarbij gebruik wordt gemaakt van informatie-uitwisselingen en bestandskoppelingen te blijven delen, bijvoorbeeld via digitale platforms (Kenniscentrum Handhaving, van gemeenten, Suwinet etc.), bijeenkomsten (SZW-dagen) en rapportages. Op die manier kunnen gemeenten elkaar verder helpen bij de ontwikkeling van gerichte aanpakken bij de fraudebestrijding.

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

4 Handhavingsprogramma 2011-2014

Staatssecretaris De Krom heeft in het voorjaar van 2011 het Handhavingsprogramma 2011-2014 naar de Tweede Kamer gestuurd. In dit programma, dat mede is vormgegeven door de VNG en Divosa, wordt het handhavingsbeleid voor de komende jaren geschetst. Het programma bevat concrete maatregelen waarbij gemeenten aan zet zijn, zoals het informatiegestuurd handhaven dat het mogelijk maakt om bij controles 'daar te vissen waar de vis zit'. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn het vergroten van de fraudealertheid bij klantcontacten, het verbeteren van de kwaliteit van de eigen gegevens, verbetering van het bestrijden van witte fraude en inzetten op dynamische klantprofielen (zie hoofdstuk 4 van het Handhavingsprogramma).

Voor de Colleges van B&W is een exemplaar van het Handhavingsprogramma 2011-2014 bijgevoegd bij deze Verzamelbrief. Het document is ook te vinden op het Gemeenteloket (dossier Naleving/Handhaving; Kamerstukken; 21 december 2010).

5 Regionale Centra Fraudebestrijding (zie bijlage 5)

Regionale Centra Fraudebestrijding (RCF) en de bijbehorende bestuurlijke structuur kunnen een belangrijke rol spelen bij de ondersteuning van gemeenten in de handhaving van de WWB. SZW zal daarom de komende periode de RCF's financieel blijven ondersteunen bij het vervullen van hun taken met betrekking tot interventieteams en hoogwaardig handhaven. De RCF's zullen een centraal kenniscentrum handhaving inrichten en deskundigheid opbouwen waarmee de gemeenten hun voordeel kunnen doen.

Gemeenten kunnen ook gebruik maken van de bijzondere expertise en diensten van de SIOD (zie volgende item). Voor de ondersteuning door RCF's en de SIOD is zo'n zes miljoen euro op jaarbasis gereserveerd.
Bijlage 5 bevat een adreslijst van de Regionale Centra Fraudebestrijding.

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

6 SIOD

De Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) is de bijzondere opsporingsdienst van het ministerie van SZW en houdt zich bezig met de strafrechtelijke handhaving van de wet- en regelgeving op het terrein van werk en inkomen. Gemeenten kunnen bij de SIOD melding doen van grotere fraudegevallen en een beroep doen voor de inzet van bijzondere opsporingsmiddelen.

De SIOD is actief als bestrijder van arbeidsuitbuiting en georganiseerde illegale arbeid, maar ook aanpak van uitkerings- en subsidiefraude behoort tot het werkgebied van de SIOD. Gemeenten beschikken over eigen sociale reches of maken gebruik van samenwerkingsverbanden om opsporingsonderzoeken naar uitkeringsfraude aan te pakken. Wanneer is het dan zinvol om de SIOD te benaderen?

De SIOD kan worden ingeschakeld als het schadebedrag de ondergrens van €10.000 uit de aanwijzing sociale zekerheidsfraude overschrijdt. De hoogte van het schadebedrag (boven deze grens) is echter niet het enige criterium. Als het fraudes betreft die een gemeente zelf goed kan vaststellen en afdoen, dan heeft het inschakelen van de SIOD geen meerwaarde. De SIOD kan wel in beeld komen als het om georganiseerde verbanden gaat waarin uitkeringsfraude plaatsvindt en als de uitkeringsfraude onderdeel uitmaakt van grotere constructies waarin andere vormen van criminaliteit spelen. Ook als de door de gemeente gesignaleerde fraude zodanig is dat inzet van bijzondere opsporingsmiddelen – zoals observatie, inzet van camera's etc - noodzakelijk is, kan een gemeente zich tot de SIOD wenden. De SIOD voert onderzoeken in samenwerking met de betreffende gemeente uit. In al deze gevallen is de inzet van de SIOD kosteloos.

Subsidiefraudes op het gebied van SZW, zoals fraude met re-integratiesubsidies, behoren eveneens tot het domein van de SIOD. Ook voor aanpak van subsidiefraude kunnen gemeenten aankloppen bij de SIOD waarbij dezelfde criteria als bij uitkeringsfraude van toepassing zijn. De SIOD kan niet alle meldingen in behandeling nemen, maar maakt samen met het Openbaar Ministerie een selectie uit de ontvangen meldingen. Als de melding niet in behandeling wordt genomen, wordt dat teruggekoppeld aan de gemeente met een nadere toelichting.

7 IWI-onderzoek naar categoriale aanvullende inkomensondersteuning

Op verzoek van Staatssecretaris De Krom heeft de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) bij alle 418 (per 1 januari 2011 bestaande) gemeenten onderzocht of het beleid met betrekking tot de toepassing van categoriale inkomensondersteuning in overeenstemming is met de WWB. Het onderzoeksrapport is op 9 augustus jl. aan de Tweede Kamer aangeboden. Uit het onderzoek, dat zich heeft gericht op de periode 2008 tot en met 2010, is gebleken dat van 93% van de gemeenten het

beleid in overeenstemming is met de WWB. Bij de overige 7%, voornamelijk kleinere gemeenten, heeft IWI tekortkomingen geconstateerd. Deels vorig jaar en deels recent zijn de betreffende gemeenten hierop aangesproken, waaronder enkele gemeenten via de aanwijzingsprocedure.

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

De praktijk laat zien dat het probleem van de onterechte eindejaarsuitkeringen, of daarmee vergelijkbare uitkeringen, hardnekkig en jaarlijks terugkerend is. Ook blijkt dat de huidige aanwijzing de gemeente de mogelijkheid biedt tot bestuurlijke calculatie. Dit houdt in dat de gemeente zich bij de voorbereiding van een besluit bewust is van het feit dat het in strijd is met de wet, maar de besluitvorming toch doorzet op grond van de afweging dat zij van de wetschending geen direct (financieel) nadeel kan ondervinden.

Om deze ongewenste bestuurlijke calculatie uit te sluiten wordt onderzocht of het mogelijk is het wettelijk regime met betrekking tot de aanwijzing zodanig aan te scherpen, dat ingeval van een verwijtbare ernstige tekortkoming een aanwijzing direct gekoppeld wordt aan een financiële maatregel en dat de aanwijzing ook gevolgen zal hebben voor de gemeente indien zij een beroep doet op de incidentele- of meerjarige aanvullende uitkering. Indien het onderzoek positief uitvalt zal zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer worden ingediend.

8 Versterking toezicht en handhaving kwaliteit kinderopvang

Aan het gemeentefonds wordt structureel € 13 mln. toegevoegd voor toezicht en handhaving op kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang, gastouderbureaus en gastouders. Hiermee kunnen gemeenten het toezicht intensiveren waar dat nodig is en is het ook mogelijk strenger te handhaven.

Op voorstel van de VNG worden deze middelen tussen gemeenten verdeeld volgens de verdeelsleutel jongeren (75%), oppervlakte land (10%) en kernen (15%). De middelen voor toezicht en handhaving kwaliteit kinderopvang die al onderdeel uitmaakten van het gemeentefonds (11,9 mln) blijven verdeeld via de bestaande verdeelsleutel.

Het Rijk heeft met de VNG afgesproken dat de VNG zich ervoor zal inspannen dat gemeenten en GGD-en het toezicht en de handhaving conform de afgesproken uitgangspunten uit de brief van 20 april 2011 (kamerstukken II, 2010-2011, 31 322, nr. 120) zullen uitvoeren en dat de VNG zich bestuurlijk aan de gemaakte afspraken houdt. Deze afspraken zijn:

- Jaarlijks worden alle kindercentra, buitenschoolse opvanglocaties en gastouderbureaus op locatie geïnspecteerd (een dekking van 100%).
- De intensiteit van het toezicht wordt afgestemd op het risicoprofiel dat de GGD van de locatie maakt. Ondernemers met een laag risico op tekortkomingen worden onderworpen aan een lichter toezichtregime en ondernemers met een hoog risico krijgen te maken met zwaarder toezichtregime.
- Na controle van de gastouder bij de toegang tot het stelsel wordt jaarlijks per gastouderbureau een percentage van het gastouderbestand gecontroleerd. De omvang van de steekproef wordt bepaald op basis van het risicoprofiel van het gastouderbureau.

Om binnen het financiële kader te blijven kan er gevarieerd worden in de intensiteit van de inspectie. Ook kunnen gemeenten variëren met het aantal te inspecteren gastouders. Het aantal te inspecteren gastouders per gemeente bevindt zich daarbij in een bandbreedte van 5- 30 procent. De financiële afspraken bieden een meerjarig budgettair kader op basis van de nu verwachte ontwikkeling in de capaciteit. Bij afwijkingen van plus of min 10 procent ten opzichte van de veronderstelde capaciteit in 2012, treden VNG en SZW in overleg over de gevolgen voor het budgettair kader.¹ Eind 2014 vindt een evaluatie van de afspraken plaats, uiterlijk af te ronden begin 2015. Onderdeel van dit akkoord is dat de VNG ter verbetering van de handhaving in de kinderopvang een expertisecentrum opricht. Een deel van de € 13 miljoen wordt hiervoor gebruikt.

9 Wet werken naar vermogen

SZW-dagen Extra 2011

In april dit jaar vonden de jaarlijkse SZW-dagen plaats. Op dat moment was de hoofdlijnennotitie Werken naar vermogen (WNV) nog niet openbaar. Ook het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet werk en bijstand (WWB) was toen nog niet openbaar. De Staatssecretaris heeft daarom toegezegd extra bijeenkomsten te organiseren. Deze bijeenkomsten vinden plaats op dezelfde locaties als de SZW dagen in april en duren van 9.15 tot 13.15 uur (inclusief lunch). De data en locaties zijn:

- dinsdag 18 oktober (Eindhoven - Pullman Eindhoven Cocagne)
- donderdag 27 oktober (Nieuwegein – NBC)
- woensdag 2 november (Zwolle - Regardz Nieuwe Buitensociëteit)

De SZW-dagen Extra zijn bedoeld voor managers, beleidsadviseurs en beleidsmedewerkers van gemeenten, UWV en sw-bedrijven. De deelnemers worden bijgepraat over de stand van zaken omtrent de WNV en de WWB-maatregelen en ontvangen tips en handreikingen om direct mee aan de slag te gaan. Meer informatie is te vinden op www.szwdagen.nl.

Voorlichting over Wet Werken naar vermogen in uw regio

Indien er in uw regio behoefte is aan nadere voorlichting over de Wet werken naar vermogen, bijvoorbeeld over wat u als gemeenten nu al kunt doen, dan kunt u het ministerie vragen om langs te komen. SZW kan vanaf oktober 2011 tot en met januari 2012 in uw regio op bezoek komen voor een presentatie inclusief vragen en discussie van maximaal 1,5 uur. Deze presentaties zijn bedoeld voor medewerkers en managers van gemeenten, sw-bedrijven, raadsleden en wethouders. De exacte vorm, focus en doelgroep van de presentatie in uw regio kunt u in overleg met het ministerie bepalen. U organiseert de bijeenkomst, SZW komt langs. Bij voorkeur worden de presentaties per arbeidsmarktregio georganiseerd. Indien er in uw regio behoefte is aan deze voorlichting over de wet WNV, stuur dan een mail naar: ggebhard@minszw.nl.

¹ 12.400 locaties van kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang, 730 gastouderbureaus en 53.400 gastouders.

Nieuwsbrief Werken naar vermogen

Wilt u op de hoogte blijven van het laatste nieuws van SZW over de plannen voor de Wet werken naar vermogen? Geeft u zich dan op voor de maandelijkse nieuwsbrief. Hierin vindt u ook actuele informatie en goede voorbeelden uit de pilotprojecten werkgevers, sw-bedrijven, werkpleinen en loondispensatie.
<http://www.ikkan.nl/werkenaarvermogen/nieuwsbrief>

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

10 Op weg naar effectieve schuldhulp

Het hebben van (problematische) schulden vormt een belemmering bij arbeidsparticipatie. Daarom vindt het kabinet het voorkomen en of oplossen van (problematische) schulden van groot belang. Hiervoor zijn schuldenaren en schuldeisers in de eerste plaats zelf verantwoordelijk. Als mensen toch hulp nodig hebben, kunnen zij bij de gemeente terecht. Het is aan de gemeente om hen snel en effectief en het liefst zo vroeg mogelijk te helpen.

Om de gemeentelijke schuldhulpverlening effectiever te maken, is het Wetsvoorstel gemeentelijke schuldhulpverlening ingediend. Het wetsvoorstel voorziet vooral in een omschrijving van 'wat' de gemeente moet realiseren. Het 'hoe' bepaalt de gemeente zelf. Het wetsvoorstel is al aangenomen door de Tweede Kamer en ligt nu ter behandeling bij de Eerste Kamer.

Om gemeenten optimaal te ondersteunen bij schuldhulpverlening, werkt het ministerie van SZW nauw samen met Divosa, MOgroep, Nibud, NVVK, VNG en Wijzer in geldzaken in het programma 'Op weg naar effectieve schuldhulp'. Dit programma ondersteunt gemeenten en haar partners bij het ontwikkelen, vaststellen, uitvoeren en bijstellen van beleid. Daarvoor worden verschillende producten ontwikkeld, zoals de handreiking Klantprofielen, en activiteiten georganiseerd, bijvoorbeeld door de regionale accountmanagers.

De site waarop alle producten en activiteiten te vinden zijn, www.effectieveschuldhulp.nl, zal naar verwachting in de loop van oktober in de lucht komen. Via deze site kunt u zich ook abonneren op de maandelijkse nieuwsbrief.

11 SCP rapport 'Voorbestemd tot Achterstand? Armoede en sociale uitsluiting in de kindertijd en 25 jaar later'

De meeste kinderen zullen later niet arm zijn, of ze nu opgroeien in armoede of niet: 93% van de kinderen die arm zijn, is dat later niet. Werk helpt armoede te voorkomen of te beëindigen. Mensen die werken zijn minder sociaal uitgesloten; het ontvangen van een uitkering vergroot de kans daarop juist.

Voorgaande conclusies staan in het op 30 augustus jl. door het Sociaal Cultureel Planbureau gepubliceerde onderzoeksrapport 'Voorbestemd tot achterstand?'. Het onderzoek wijst op het belang van inzetten op (arbeids)participatie. Niet alleen participatie van kinderen is belangrijk om sociale uitsluiting tegen te gaan, maar juist ook de (arbeids)participatie van ouders is erg belangrijk.

Het SCP rapport is het derde in een reeks van vier onderzoeken in het kader van het onderzoeksproject 'Armoede en Sociale Uitsluiting van Kinderen (ASOUK)'. In dit onderzoek wordt de vraag beantwoord hoe groot de kans is dat iemand die in

armoede opgroeit, op latere leeftijd ook arm is. Het SCP concludeert dat over het algemeen de kans op armoede op volwassen leeftijd groter is wanneer men als kind in een arm gezin leefde dan wanneer men in welvarender omstandigheden opgroeide, namelijk 7% tegenover 4%. Een speciale aandachtsgroep zijn kinderen die langdurig in armoede leven, voor hen is de kans op armoede op latere leeftijd groter: 15%.

De Colleges van B&W hebben de eerste twee rapporten in deze reeks al gekregen en ontvangen bij deze Verzamelbrief een exemplaar van het derde onderzoek. De rapporten zijn ook te downloaden van de site van het SCP.

12 Jaarverslag Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting (2010)

Mede dankzij de inzet van vele gemeenten is in 2010 extra aandacht besteed aan armoede en sociale uitsluiting en met name aan wat mensen zélf kunnen doen om armoede tegen te gaan. Doel van het kabinet is om mensen weer op eigen benen te laten staan. In het Jaarverslag van het Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting is een overzicht opgenomen van de activiteiten die in 2010 zijn georganiseerd. Meerdere auteurs vertellen hierin hoe zij het jaar hebben ervaren. Ook is een dvd bijgesloten waarop diverse projecten in beeld zijn gebracht. SZW hoopt dat u de verhalen en beelden zult gebruiken als inspiratie voor de komende jaren, zodat efficiënt en effectief gebruik wordt gemaakt van middelen om mensen weer actief mee te laten draaien in de maatschappij. De colleges van B&W ontvangen het Jaarverslag inclusief dvd als bijlage bij deze Verzamelbrief. Het Jaarverslag is ook te vinden op de site van het Gemeenteloket.

13 Handreiking voor uitstappen prostituees (zie bijlage 13)

Bevorderen dat prostituees kunnen uitstappen uit de prostitutiebranche blijft een punt van aandacht. Op grond van de Regeling Uitstapprogramma's Prostituees (RUPS) is in 2008 van rijkswege €15 miljoen beschikbaar gesteld om de ontwikkeling van uitstapprogramma's voor prostituees te stimuleren. De uitstapprogramma's zijn succesvol te noemen (zie voor meer informatie bijlage 13).

Op 21 juni 2011 heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, mede namens de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het rapport 'Evaluatie RUPS' aan de Tweede Kamer aangeboden. De evaluatie is uitgevoerd door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV).

Mede op basis van deze evaluatie heeft CCV een handreiking opgesteld: 'Een goede opstap naar uitstappen'. Dit instrument helpt gemeenten en instellingen bij het opzetten en uitvoeren of verbeteren van een uitstapprogramma voor prostituees. SZW vindt het van belang dat meer gemeenten zo'n uitstapprogramma opzetten en daarom wordt deze handreiking onder uw aandacht gebracht. De handreiking is te vinden op de website www.gemeenteloket.minszw.nl in het dossier Re-integratie.

~~~~~

Digitale verzending

In het kader van de digitalisering en met oog op het milieu gaat het ministerie van SZW de Verzamelbrieven vanaf volgend jaar niet meer op papier versturen maar alleen nog per mail.

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

Contact met het ministerie

U kunt zich aanmelden voor de digitale Verzamelbrief door een e-mail met uw naam, gemeente, functie en e-mailadres te sturen naar Verzamelbrief@minszw.nl.

Voor vragen met betrekking tot de inhoud van de Verzamelbrief kunt u een e-mail sturen naar gemeenteloket@minszw.nl.

De reeds verschenen Verzamelbrieven zijn ook te vinden op het Gemeenteloket, <http://www.gemeenteloket.minszw.nl>

~~~~~

Bijlagen Verzamelbrief oktober 2011

Het nummer van de bijlage verwijst naar het bijbehorende item in de Verzamelbrief.

Bijlage bij 1 Brief SZW aan TK over aanscherping fraudebeleid

Bijlage bij 5 Adreslijst Regionale Centra Fraudebestrijding

Bijlage bij 13 Handreiking voor uitstappen prostituees

Losse bijlagen voor de Colleges van B&W:

- Handhavingsprogramma 2011-2014
- SCP rapport 'Voorbestemd tot Achterstand? Armoede en sociale uitsluiting in de kindertijd en 25 jaar later'
- Jaarverslag Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting (2010)

Bijlage bij 1 Handhavingsprogramma 2011-2014

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

Tekst van brief over Aanpak fraude van minister Kamp en Staatssecretaris De Krom aan de Tweede Kamer, 10 maart 2011 (NAL/2011/2686)

Het kabinet kiest voor maatregelen om iedereen zo veel mogelijk naar vermogen te laten participeren in de samenleving. Doel is om mensen perspectief te geven op fatsoenlijk werk en inkomen en het draagvlak te behouden voor sociale voorzieningen. Fraudebestrijding is daarbij een cruciaal onderdeel. Fraude dient te worden bestreden en ontmoedigd. In deze brief zetten wij de aanpak van fraude, die het kabinet in de sociale zekerheid en arbeidswetgeving voorstaat, uiteen.

Wij willen de benodigde wetgeving op 1 juli 2012 laten ingaan. Wijzigingen in lagere regels kunnen zoveel eerder als mogelijk van kracht worden.

Steviger aanpak fraude burgers en bedrijven

De solidariteit tussen burgers komt tot uitdrukking in onze sociale verzekeringen en voorzieningen en in het vertrouwen dat we daarvan gebruik maken zoals dat is bedoeld en vastgelegd. Beschamen van dat vertrouwen dient, omdat het de maatschappelijke solidariteit ondergraaft, niet lichtvaardig te worden bejegend.

Dit geldt in versterkte mate nu de Nederlandse economie door een dal is gegaan. De budgettaire opgave om de overheidsfinanciën houdbaar te maken, is groot. Dit vraagt om gemeenschapszin; misbruik van voorzieningen staat daar haaks op.

Burgers ervaren dit ook zo. Er is een breed draagvlak voor onze sociale zekerheid. Onderzoek toont aan dat misbruik de wortels van die solidariteit aantast. Burgers zijn bereid elkaar solidariteit te bieden, vooral ook omdat zij zelf hechten aan de zekerheid van een vangnet. Die bereidheid neemt echter snel af indien misbruik ongestraft blijft of welwillend wordt bejegend.

Het kabinet koestert de sociale zekerheid en verantwoorde arbeidsomstandigheden als een essentiële verworvenheid van de Nederlandse samenleving. Daarom willen we de maatschappelijke norm, dat misbruik een ernstige zaak is en streng bestraft moet worden, beter tot uitdrukking brengen in de handhaving van uitkeringsregels en arbeidswetgeving.

In ons Handhavingsprogramma 2011-2014 hebben we gewezen op de omvang en hardnekkigheid van de problematiek. Ter illustratie: het percentage inspecties waarbij de inspecteurs een overtreding van de Wet arbeid vreemdelingen en/of de Wet Minimumloon hebben geconstateerd was in 2009 nog steeds 17% en daarmee op een vergelijkbaar niveau als voorgaande jaren. Dit ondanks meer gerichte inspecties, zoals door het Westland Interventieteam (WIT) waarin diverse inspectiediensten van de overheid samenwerken. Dat team controleerde gericht bij driehonderd bedrijven. Bij 18% van die inspecties bleken tuinders volgens de Arbeidsinspectie mensen illegaal aan het werk te hebben of onder het minimumloon te betalen. Het nalevingniveau van de zorgplicht in de Arbeidsomstandighedenwet lag in 2009 op 59%, net als het jaar daarvoor. En het aantal geconstateerde gevallen van uitkeringsfraude door het verzaken van de

inlichtingenplicht bedroeg in 2009 in totaal 89.000 voor een schadebedrag van meer dan 100 miljoen euro².

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

Deze problematiek noodzaakt tot een steviger aanpak, zowel voor burgers als bedrijven. Als werkgevers hun verplichtingen niet naleven, ontstaat oneerlijke concurrentie en kunnen de gezondheid en veiligheid van werknemers in gevaar komen. Als mensen onterecht een uitkering ontvangen, benadelen zij daarmee anderen die onnodig hogere belasting en premies moeten betalen. Dat is onacceptabel. Deugd dient bevestigd en bevorderd te worden door ondeugd te bestraffen.

In het Handhavingsprogramma hebben we het algemene handhavingsbeleid uiteengezet. Belangrijk daarin is betere informatie-uitwisseling waardoor de pakkans wordt verhoogd³. Dienstverlenende processen en handhaving moeten beter worden geïntegreerd. Verder is goede voorlichting een belangrijke pijler onder het handhavingsbeleid. Hierin zal de komende jaren worden geïnvesteerd, zodat burgers en bedrijven goed op de hoogte zijn van hun rechten en plichten, onder andere via de campagne 'weet hoe het zit'. Daarbij zal de aandacht uitgaan naar de consequenties van het niet-naleven.

Naast voorlichting en het vergroten van de pakkans is ook aanscherping van het sanctieregime onderdeel van de steviger aanpak. De in het regeerakkoord aangekondigde aanscherping van het sanctieregime werken wij onderstaand uit overeenkomstig de toezegging van 17 november jongstleden tijdens het AO handhaving in de Tweede Kamer.

Normbevestiging

Aanscherping van het sanctieregime is nodig om de maatschappelijke norm tegen misbruik tot uitdrukking te brengen en dit hardnekkige probleem aan te pakken. Daarbij hoort dat de handhavingscapaciteit zo effectief en efficiënt mogelijk wordt ingezet. Voorkomen moet worden dat handhavers voortdurend met dezelfde overtreders bezig moeten zijn. Dat is dweilen met de kraan open.

Preventie, toezicht en bestuurlijke- en strafrechtelijke handhaving dienen in samenhang de norm te bevestigen en naleving te stimuleren.

Onderzoek ('Wat beweegt de fraudeur') geeft aan dat het streven naar financieel gewin de cruciale drijfveer is. Daarbij vindt veelal normvervaging plaats. Een onschuldig ogende bijverdienste onttaardt gaandeweg in serieuze fraude.

Straffen en handhaving spelen een belangrijke rol om normvervaging te voorkomen. Van de straffen dient duidelijk het signaal uit te gaan dat niet-naleving voor de samenleving niet acceptabel en voor de fraudeur onrendabel is.

Aanscherping frauderegime

Uitgangspunten voor aanscherping zijn:

² Gegevens uit Integrale Rapportage Handhaving 2009 (Kamerstuk 17 050, nr. 400).

³ Handhavingsprogramma 2011-2014, hoofdstukken 4 en 9 (Kamerstuk 17 050, nr. 402)

- Fraude mag niet lonen. Teveel ontvangen uitkering door burgers of genoten economisch voordeel door bedrijven wordt geheel teruggevorderd. Daarbovenop komt een geldboete.
- Afschrikkende werking en strafverzwaring. De hoogte van de straffen moet mensen en bedrijven bevestigen dat eerlijk het langst duurt en hen ervan weerhouden om in de verleiding tot overtreding te komen. Strafverzwaring bij herhaalde overtredingen, is daarbij belangrijk. We willen afschrikking en verzwaring bij recidive als volgt tot stand brengen. Bij de eerste overtreding wordt naast de terugvordering een boete of maatregel opgelegd ter hoogte van tenminste het toegeëigende voordeel. Bij een tweede overtreding wordt aan burgers opnieuw een boete opgelegd naast de terugvordering en worden zij voor een periode van 5 jaar uitgesloten van de rechten of voorzieningen waarop de overtreding heeft plaatsgevonden. Aan bedrijven wordt bij de tweede overtreding naast de terugvordering en een boete een preventieve last onder dwangsom opgelegd of stillegging van werkzaamheden in het vooruitzicht gesteld. Als ze vervolgens voor de derde keer in de fout gaan, leidt dit tot stillegging van het werk of het innen van de dwangsom⁴.
- De periode waarbinnen een tweede of derde overtreding als recidive wordt gerekend, wordt geharmoniseerd op 5 jaar.
- Niet doorslaan. Straffen is geen doel op zich. Doel van onze maatregelen is degene die verwijtbaar handelt en regels overtreedt, tot het juiste gedrag te brengen. Dit betekent dat bij verwijtbaar handelen ketenaansprakelijkheid geldt en dat bijvoorbeeld opdrachtgevers aangesproken en beboet kunnen worden voor overtredingen van onderaannemers. Dit betekent tevens dat sancties niet aan de orde zijn als bijvoorbeeld de klant van een dienstverlener met illegale werknemers geen daadwerkelijke invloed op die situatie heeft en hem niets verweten kan worden. De toepassing van de straf zal dus steeds in dienst van de fraudebestrijding moeten staan. Dat zal worden geborgd bij de uitwerking van de voorstellen in wet- en regelgeving, onder andere door het betrekken van uitvoerende instanties door middel van uitvoeringstoetsen. Regels worden waar nodig aangepast om doorslaan te voorkomen.

Onderstaand wordt ingegaan op wat de uitgangspunten betekenen voor burgers en bedrijven.

Burgers: sancties uitkeringsfraude omhoog; zonodig uitsluiting

Burgers krijgen te maken met sancties als ze verwijtbaar niet, te laat, of onjuiste informatie verstrekken waardoor ze ten onrechte (te veel) uitkering krijgen. Bijvoorbeeld het niet opgeven van inkomsten of een partner.

Het uitgangspunt dat fraude niet mag lonen betekent in de eerste plaats dat, conform besluitvorming in het Regeerakkoord, te veel betaalde uitkeringen teruggevorderd worden. Daarnaast geldt dat een sanctie wordt opgelegd ter hoogte van het fraudebedrag. Wij verhogen de sancties bij uitkeringsfraude daarmee fors.

Concreet betekent dit het volgende. Indien UWV, SVB of gemeenten constateren dat sprake is van een verwijtbare overtreding, dan wordt de ten onrechte

⁴ Voor overtredingen zonder direct economisch voordeel zal een met de aanscherping overeenkomende verhoging van boetes gelden.

betaalde uitkering teruggevorderd en wordt een sanctie opgelegd. Die sanctie, in de vorm van een korting of boete moet in verhouding staan tot de benadeling of het financieel gewin. Het kabinet gaat uit van het principe dat de boete of korting 100% van het fraudebedrag is; nu is dat nog veel lager. Dit komt overeen met de maximale strafmaat bij belasting- en premiefraude.

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

Het UWV en de SVB zullen iemand die bij onder hen vallende uitkeringen opnieuw fraude pleegt, een boete opleggen voor recidive en voor vijf jaar uitsluiten van het recht op deze uitkering. De bijstand en bijstandachtige regelingen (Wij, Ioaz, Ioaw) hebben een vangnetkarakter. Daarom geldt hier een ander regime: in de bijstand en bijstandachtige regelingen wordt bij herhaalde overtreding de uitkering drie maanden stopgezet.

Bij ernstige overtredingen wordt aangifte gedaan en zal een fraudezaak worden overgedragen aan het OM. We gaan met het OM overleggen over de toereikendheid van de huidige werkstraffen bij ernstige fraude met het oogmerk de strafeisen fors op te hogen.

We gebruiken voor de aanpak van fraude met de kinderopvangtoeslag dezelfde uitgangspunten en dezelfde aanpak. In principe is de boete op verwijtbare fraude 100% van het fraudebedrag en krijgt de betrokkene 5 jaar geen kinderopvangtoeslag meer indien opnieuw wordt gefraudeerd. Bij ernstige overtredingen krijgt de fraudezaak een strafrechtelijk vervolg.

Bedrijven: dwangsom en stilleggen tegen ontduiken arbeidswetgeving

Arbeidswetgeving dient ter bescherming van werknemers tegen slechte arbeidsomstandigheden, onderbetaling, illegaliteit en verdringing op de arbeidsmarkt. Die bescherming is een essentiële waarde van onze samenleving en dient overeenkomstig gehandhaafd te worden.

Voor bedrijven kan het financieel voordelig zijn om de arbeidswetgeving te ontduiken. Door werknemers te weinig te betalen, te lang of onder slechte arbeidsomstandigheden te laten werken besparen zij op de kosten en behalen een oneigenlijk concurrentievoordeel. Illegale tewerkstelling leidt ertoe dat legale werknemers aan de kant blijven.

De geformuleerde uitgangspunten voor aanscherping van het sanctieregime betekenen dat we ontduiking door bedrijven van de regelgeving steviger aanpakken. De boetebedragen bij een overtreding in de betreffende arbeidswetten gaan fors omhoog. Bij recidive worden deze bedragen verdubbeld.

Het bestuurlijk afdoen van overtredingen geeft aanzienlijk sneller duidelijkheid over de boete(hoogte) dan langs de weg van het strafrecht. Het kabinet bevordert daarom de bestuursrechtelijke afdoening bij de betreffende arbeidswetten. Ook de afdoening bij herhaalde overtreding - nu vaak nog strafrechtelijk - wordt zoveel mogelijk overgeheveld naar het bestuursrecht. Over de invulling van de overgang van bestuursrecht naar strafrecht en de gehanteerde straffen zal overleg met de minister van Veiligheid en Justitie en het Openbaar Ministerie worden gevoerd.

Nieuwe overtredingen moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarom gaan we een preventieve last onder dwangsom invoeren. Dit betekent, dat bij herhaalde overtreding de werkgever te horen krijgt dat hij bij een volgende overtreding niet alleen een verhoogde boete zal krijgen, maar dat tevens een

forse dwangsom verbeurd verklaard zal worden. Dit kan, met name bij kleine bedrijven waar de geconstateerde overtreding ten opzichte van het totaal van de activiteiten substantieel is, neerkomen op het moeten sluiten. Daarbij zullen we werkgevers die personeel inlenen van malafide uitzendbureaus niet ontzien. Naast de invoering van een preventieve last onder dwangsom, wordt tevens de mogelijkheid van stillegging van werkzaamheden ingevoerd. Dit kan nu al bij levensbedreigende arbeidsomstandigheden. Het instrument komt straks ook beschikbaar voor alle overige situaties waarin arbeidswetgeving wordt overtreden en het zal op gelijke wijze als de last onder dwangsom kunnen worden toegepast.

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

Concreet betekent dit het volgende voor bedrijven. Bij overtreding van arbeidswetgeving wordt een boete opgelegd. De hoogte is zodanig dat hiervan een corrigerende en normbevestigende werking uitgaat ('terugvorderen' en straf). Bij recidive wordt dat verdubbeld. Naast oplegging van een boete voor recidive, wordt een preventieve last onder dwangsom opgelegd of stillegging van werk in het vooruitzicht gesteld. Bij herhaalde recidive, wordt de dwangsom geïnd of stillegging ten uitvoer gelegd.

Het resultaat is een transparant, stevig en evenwichtig sanctiesysteem met extra sancties voor werkgevers die de regelgeving meermaals ontduiken.

Slot

De maatregelen worden uitgewerkt in overleg met de ministers van Veiligheid en Justitie, Financiën, Volksgezondheid Welzijn en Sport, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Infrastructuur en Milieu en met gemeenten (VNG en Divosa) en de uitvoeringsorganen (SVB, UWV en Belastingdienst). Onze inzet is dat de wettelijke maatregelen in werking zullen treden per 1-7-2012 en aanpassingen van de lagere regelgeving zoveel eerder als mogelijk.

Bijlage bij 5 Handhavingsprogramma 2011-2014

Adreslijst RCF Kenniscentrum Handhaving (versie mei 2011)

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

RCF Kenniscentrum Handhaving Haaglanden – Hollands Midden

Coördinator: Ronald van Gangelen
Johanna Westerdijkplein 1
2521 EN Den Haag
070-75 25 745 (Ronald van Gangelen)
Fax: 070-3105799
E-mail: ronald.vangangelen@denhaag.nl

RCF Kenniscentrum Handhaving Noord

Coördinator (waarnemend vanaf 11/8/09): Roelof van Urk
Lissabonstraat 1
9718 AX Groningen
Postbus 1125
9701 BC Groningen
Tel.: 050-313 75 11/313 60 25
Fax: 050-313 37 79
E-mail: RCF-Noord@sozawe.groningen.nl
r.van.urb@sozawe.groningen.nl; johsta1s@sozawe.groningen.nl (LSI-stukken)

RCF Kenniscentrum Handhaving Rotterdam Rijnmond Zuid Holland Zuid (RCF RR ZHZ), beheersorganisatie SoZaWe Rotterdam

Coördinator: Jan Polet
Teilingerstraat 170
3032 WA Rotterdam
Postbus 1024
3000 BA Rotterdam
Tel: 010-498 17 33
Fax: 010-213 28 92
Email: j.polet@sozawe.rotterdam.nl

RCF Kenniscentrum Handhaving Overijssel

Coördinator: Dieuwke Haak
Twentepoort West-10-2
7609 RD Almelo
Postbus 331
7600 AH Almelo
Tel.: 0546-54 16 74
Fax: 0546-54 16 55
E-mail: d.haak@rcf.almelo.nl

RCF Kenniscentrum Handhaving Utrecht-Gooi & Vechtstreek

Coördinator: Erwin van der Waal

't Goylaan 127

Postbus 8484

3503 RL Utrecht

Tel.: 030-286 56 90

Fax: 030-286 56 80

E-mail: e.van.der.waal@utrecht.nl

Onze referentie

RUA/RB/2011/16235

RCF Kenniscentrum Handhaving Noord-Holland

Coördinator: Jan Brouwer

Herikerbergweg 290

1101 CT Amsterdam

Tel.: 020-346 58 91

Fax: 020- 346 61 71

E-mail: j.brouwer@dwj.amsterdam.nl

RCF Kenniscentrum Handhaving Zuidoost Nederland

Coördinator: Reiner Brink

Postbus 994

5600 AZ Eindhoven

Nachtegaallaan 15

5613 CM Eindhoven

Tel.: 040-238 81 28

Fax : 040-213 17 06

E-mail: fraudebestrijdingZON@eindhoven.nl; r.brink@eindhoven.nl

r.brink@telfort.nl

RCF Kenniscentrum Handhaving Zuidwest Nederland

Coördinator: Ad van Mierlo

Schouwburgring 103

5038 TK Tilburg

Tel.: 013-549 55 79

E-mail: ad.van.mierlo@tilburg.nl

RCF Kenniscentrum Handhaving Gelderland

Coördinator: Roland van der Pluym

Mariënborg 30

6511 PS Nijmegen

Postbus 1065

6501 BB Nijmegen

Tel.: 024-329 92 22/329 28 51

Fax : 024-329 23 72

E-mail: rpi@nijmegen.nl; r.van.der.pluym@nijmegen.nl

Bijlage bij 13 Handreiking voor uitstappen prostituees

Onze referentie
RUA/RB/2011/16235

Uit de evaluatie van de RUPS van april 2011 door het CCV blijkt dat de regeling erin geslaagd is om de ontwikkeling van uitstapprogramma's te stimuleren. Er zijn 13 projecten opgezet om prostituees te helpen bij het vinden van werk, opleiding of dagbesteding buiten de prostitutie. Aan deze projecten, aangeboden in 15 verschillende gemeenten, hebben circa 800 tot 850 prostituees deelgenomen. Alhoewel de definitieve cijfers daarover nog niet bekend zijn, is het aannemelijk dat de uitstapprogramma's succesvol zijn en dat prostituees ook daadwerkelijk uitstappen. Dit desondanks de complexiteit van de problematiek van cliënten en trajecten die langer duurden dan gedacht. Het CCV concludeert dat ongeveer 300 prostituees zijn uitgestapt, ruim een derde van de deelnemers. Tussen de 60 en 75 deelnemers zijn tussentijds gestopt met het traject. Een groot deel van de deelnemers zit nog in het programma. Een belangrijk kenmerk van een uitstapprogramma is de begeleiding door trajectbegeleiders, die als vertrouwenspersoon voor de prostituee dienen.

De handreiking, als instrument ontwikkeld voor gemeenten en instellingen, bestaat uit drie delen:

- Organisatie: hoe organiseer je een uitstapprogramma voor prostituees?
- Uitvoering: hoe voer je zo'n programma uit?
- Evaluatie: hoe vindt de evaluatie van het programma plaats?

Voor meer informatie over de RUPS en de handreiking kunt u ook terecht op de website www.hetccv.nl/rups .